

2.3. Riječi mogu povrijediti

U čemu je problem?

Fizičko nasilje kao i širenje glasina među djecom, nažalost, nije ništa novo i nešto s čim se niste susreli. Djeca uvijek nađu načina kako biti okrutna jedna prema drugima, a računala, mobiteli i digitalna tehnologija čine nasilje još lakše izvedivima i raširenijima. Djeca se danas koriste svojim mobitelima i računalima kako bi povrijedila, ponizila i maltretirala jedna druge, i to počinju činiti od sve mlađe dobi.

Elektroničko nasilje (*cyberbullying*) svaka je komunikacijska aktivnost putem interneta (uporabom e-pošte, mrežnim stranicama, blogovima), videa ili mobilnih telefona koja služi kako bi se neko dijete ponizilo, zadirkivalo, prijetilo mu se ili ga se teroriziralo na neki drugi način.

Uvijek je cilj **povrijediti, uznemiriti ili na bilo koji drugi način naštetiti djetetu**, bilo u obliku tekstualnih poruka ili videoporuka, fotografija, poziva ili neugodnih komentara. Djeca se nazivaju pogrđnim imenima, govore ružne stvari o drugima, prijete jedna drugima i na taj način dovode da se njihovi vršnjaci osjećaju neugodno ili uplašeno.

Lakši pristup digitalnoj tehnologiji omogućio je djeci različite mogućnosti komunikacije – za pristojnu, ali i za nekorektnu, štetnu komunikaciju. Elektroničko nasilje posebno je uznemirujuće jer je konstantno, neizbježno i vrlo javno. Može se dogoditi u bilo koje vrijeme – u školi ili kod kuće i može uključivati brojne skupine djece. Kombinacija smjelosti, anonimnosti i želja da ga se doživi *cool* može potaknuti dijete, koje u normalnim uvjetima ne bi reklo ništa loše licem u lice, da krene u internetsko zlostavljanje nekoga. Mlađa djeca to mogu činiti kako bi privukla pozornost vjerojatno misleći kako će postati popularna ili zato što žele izgledati jača nego što uistinu jesu, pa će ih se drugi bojati. Uvjereni su, kako se to događa na internetu, da mogu proći nezapažena od strane roditelja i učitelja.

Zašto je to važno?

Elektroničko nasilje rastući je problem kod mladih. Sve mlađa djeca počinju komunicirati *online* i istodobno istraživati reakcije drugih ljudi. Primjerice, dijete koje će poslati nepristojnu poruku zasigurno ne može u potpunosti razumjeti kako će ta osoba reagirati na tu poruku. No štetnu informaciju objavljenu na internetu izuzetno je teško ukloniti, a svatko ju može vidjeti. Zamislite da se javno ponizite pred svima koje poznajete. Takvo ponašanje obično se događa kad odrasli nisu u blizini. Stoga roditelji i učitelji često mogu uočiti samo tjeskobu i depresiju koje su posljedice povrijeđenosti ili zlostavljanja djece. Vi možete pomoći tako što ćete postati svjesni problema, naučiti kako prepoznati znakove upozorenja nasilničkoga ponašanja i pomoći djetetu da shvati kako biti uljudno prema drugima *online*.

Što obitelj može učiniti?

U razgovoru s djetetom usporedite u čemu je *online* komunikacija različita od izravnoga razgovora. Potaknite dijete na zaključak da je možda lakše nešto reći *online* nego osobno, i to ponekad može biti dobro, ali ponekad i stvoriti problem. Vježbajte pisanje poruke ili *online* komunikaciju s prijateljima. Budite primjer svomu djetetu, naučite ga kako komplimentirati ljudima i kako izbjeći nepristojne riječi ili neprimjerena ponašanja. Istaknite da je važno podupirati druge, i u stvarnome svijetu i u virtualnome. Raspravite načine na koje može podržati prijatelje koji su žrtve nasilja i kako prijaviti neprimjereno ponašanje koje uoči na internetu.

2.3. Riječi mogu povrijediti

Ovo su neka **pravila** kojih bi se moralo pridržavati **pri online komunikaciji**:

- Poštuj privatnost drugih ljudi kad si *online*: ni o kome ne širi glasine, ne dijeli informacije kao ni fotografije bez dopuštenja osobe na njoj.
- Poštuj tuđi virtualni prostor: ne gledaj u nečije dokumente ili računalo.
- Nastoj ne isključivati ljude kako u stvarnome životu, tako ni u virtualnome.
- Ne pokušavaj okretati ljude jedne protiv drugih; kad od nekoga činiš nasilnika, to je isto kao da si i sam nasilnik.
- Slijedi pravila iz stvarnoga života u virtualnome svijetu: ne piši nikada nekome ono što mu ne bi mogao reći u lice. Ako imaš potrebu nešto napisati kad si ljut, prije toga dobro razmisli.

Savjeti za sigurniji internet

Ograničite virtualno druženje. Budući da postoji više rizika za nasilničko ponašanje na mjestima gdje djeca otvoreno komuniciraju, izbjegavajte otvorene i slobodne *chat* stranice i tražite one koje nude preporučene ili sigurne *chat* mogućnosti.

Objasnite osnove dobrog ponašanja na internetu. Podsjetite dijete da biti zao, lažljiv ili odavati tajne boli – i u virtualnome i u stvarnome životu. Ne zaboravite pohvaliti dijete kad se pristojno ponaša.

Podsjetite dijete da ne dijeli lozinke sa svojim prijateljima. Čest je način internetskoga zlostavljanja kad djeca dijele lozinke, prijavljuju se na račun drugoga djeteta i predstavljaju kao ta osoba. Djeca se mogu zaštititi spoznajom da su lozinke strogo privatne, a oni bi ih trebali dijeliti samo s roditeljima.

Pobrinite se da razgovara s nekim (čak i ako to niste vi). Dijete treba reći roditelju, učitelju ili pouzdanoj odrasloj osobi ako je žrtva nasilja na internetu. Recite djetetu da to nije tužakanje, nego zauzimanje za sebe.

Savjetujte ga o tome kako se nositi sa zlostavljanjem na internetu. Iako može biti u iskušenju, neka se nikada ne osvećuje nasilniku. Dijete može zaustaviti nasilje ne reagirajući na nasilnika. Također ga podsjetite da sačuva dokaze nasilja.

Uspostavite pravila za nasilničko ponašanje. Ako je vaše dijete zlonamjerno ili ponižava drugu osobu, razmislite o oduzimanju telefona, računala i ostalih povlastica i razgovarajte o tome što to znači imati poštovanje prema drugima, uputite na pristojnu i korektnu komunikaciju.

Obiteljske aktivnosti

Pokušajte s djetetom u obliku stripa prikazati dvije priče o *online* komunikaciji: jednu kao primjer nekorektna komunikacije, a drugu kao primjer pristojne i dobronamjerne komunikacije.

Pročitajte članak *Savjeti za poboljšanje internetske komunikacije*, petznet.HR/Modul3/poveznice.